



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Timor humanus & seruilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

Achan, in eius
vita.

Psal. 76. 11.

Mai. 28. 15.

Mar. 6. 31.

mensibus, aut maioribus festis, vel bis quotannis idem propositum renoua. Si enim veteres sancti exemplo S. Antonii quotidie soliti erant vitæ instituendæ propositum renouare, vt quotidie ad mortem parati essent, & dicere cum regio Propheta. *Et dixi, nunc capi: hæc mutatio dextera excelsi.* Quanto magis nos præcipuis aliquibus totius anni diebus. Experimento in multis hætenus probatum est, renouationem illam crebriorem magnopere profuisse ad conferuandum vel reuocandum veterem feruorem spiritus. Quarto, si tepiditas illa nimis altas in animo tuo radices egisse videatur, vt communi illo antidoto agrè euelli possint, imitare exemplum eorum, qui Medici corporalis consilio acidulas quantumuis longius remotas petunt, vt potu earum diuturniore inhaerentem morbum repellant, hoc est, cum Medici spiritualis consilio in secessu aliquo ab hominum consuetudine separato, recogita cum Ezechia rege omnes superioris vitæ annos in amaritudine animæ tuæ, commentationes aliquas de fine ad quem à Deo conditus es, de variis Dei beneficiis in te collatis, de peccatorū grauitate, de mundi vanitate, de hominis nouissimis de vita passioneq; Christi Domini institue, experierisq; hæc solitaria Spiritus exercitatione tantum in animo ignem accendi, vt tepiditas tua suum deinceps retinere non possit. Hanc secessionem discipulos docuit Christus, cum apud Marcum eis dixit. *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum.* Quo loco ERYMIUS sic habet. *Docemur hinc oportere. Et sic magistros non semper se exponere multitudini, sed cum datur opportunitas, reuerti ac solitarios esse mentemque ab exteriori distractione renouare.*

V I D E. V. *Accedia. Desolatio spiritalis. Distractio. Inmortificatio passivum. Inconstantia. Ingratitudo. Lingua abusus. Otium. Pigritia. Praesumptio. Procrastinatio. Pusillanimitas. Tristitia.*

TIMOR HVMANVS SERVILIS.

Remedia contra Timorem Humanum.

Math. 26. 70.

Prou. 29. 25.

Iob. 6. 16.

Eccli. 22. 22.

I REMED. Considera quid diuina scriptura dicat de timore humano vel mundano, quo quis perculsus non veretur transgredire legem Dei vel S. Ecclesiæ: cuiusmodi fuit Petri Apostoli, dum negauit Christum, & Iudæorum, qui timentes ne tota gens periret, eundem occiderunt Scriptura autem improbat hunc timorem, & ab eo dehortatur. Nam Salomon ait. *Qui timet hominem, cito corruet* Et Iob. *Qui timent pruinam, irruet super eos nix.* Et Ecclesiasticus. *Sicut pali in excelsis, & cæmenta sine impersa posita conuertunt faciem ventis non permanent: sic & cor timidum in cogitatione stultis contra impetum*

Timor non resistet. Et Christus apud Lucam. Dico vobis, amici mei, ne timeamini ab his, qui occidunt corpus, & post hac non habent amplius quid faciant. Et B. Petrus. Quis est, qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis? Timorem autem eorum ne timeatis & non conturbemini. Et B. Ioannes. Timor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Et in Apocalypsi. Timidis autem & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus & veneficis, & idololatriis, & omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure.

Luc. 22. 42

1. Pet. 3. 13.

1. Ioan. 4. 18.

Apoc. 21. 8.

Basil. in Psal. 32.

Psal. 63. 23

Amb. de Ioseph. c. 4.

Chry. hom. 6 ad pop. A.

Hier. lib. 2. in Pelag.

Id in c. 1. Prou.

1. Ioan. 4. 18.

Psal. 18. 19.

Aug. in Psal. 12

Psal. 13. 1.

Ioan. 11. 48.

Id in Psal. 118.

conc. 25.

II. REMED. Considera SS. Patrum sententias. **S. BASILIVS** Non quivis timor bonus est aut salutaris. Est enim quidam hostilis timor, quem propheta deprecatur, ac petit, ut ne anime inseratur sua, dicens. A timore inimici eripe animam meam. Hostilis enim hic timor nobis ingignit mortis timorem, atque ut toti contrabamur pavore ad fastum persone eminenti persuadet. Quomodo ergo hac metuens martyrij tempore poterit vsq; ad mortem adversus peccatum resistere? **S. AMB.** Nihil tam speciale servitutis est, quam semper timere. Ille vero in quavis conditione servitii semper liber, qui amore non captivus, avaritia vinculis non tenetur, metu criminis non alligatur, qui securus spectat presentia, quem futura non terrent. **S. Chry.** Haec autem nunc dico & omnes excepo historias, in quibus tentationes & tribulationes, & regum ira & insidia sunt, ut nihil timeamus, nisi tantummodo **DEVM** offendere. Etenim & tunc fornax accensa erat: illi vero hanc qui tem contempserunt, peccatum autem timuerunt. **S. Hier.** Non dicam mulierem, sed hominem formidare, de animi perturbatione descendit, quæ vitio cavere non potest, dicente David. Dominus auxiliator meus, non timebo, quid facit mihi homo. Et rursus. Duo sunt timores Domini. Prior servilis, qui principium scientiae vel sapientiae vocatur, secundus amicalis qui perfectiorem sapientiam comitatur. Timor servilis principium sapientiae est, quia quis quis post errorem delictorum sapere incipit, primo timore diuino corripitur, ne ad tormenta ducatur: sed hunc timorem perfecta dilectio foras mittit: succedit autem timor Domini sanctus permanens in seculum seculi, quem non excludit sed auget caritas. Ipse est, quo timei filius bonus, ne vel in modico oculo amantissimi patris offendant. Nam inchoatio timore servilis adhuc animus meruit, ne ab irato Domino pœnis subigatur. **S. Avg.** Illi, qui Christo dixerunt, non est **DEVS**, ibi timuerant ubi non est timor. Dixerunt enim. Si dimiserimus eum, venient Romani, & tollent nobis locum & regnum. O stultitia & imprudentia, dicens in corde suo, non est Deus. Timuisti perdere terram, & perdidisti eam: timuisti ne venirent Romani, & tollerent tibi locum & gentem, nunquid tibi tollerent Deum? Quid ergo restas? Quid, nisi ut iam fatearis, quia terre e voluisti & tenendo male amisti. Perdidisti enim & locum & gentem occidendo **CHRISTVM**. Et iterum. Timor, quo non amatur iustitia, sed timetur pœna, servilis est, quia carnalis est. Vivit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando speratur impunitas, Cum vero pœna creditur secutura, latenter vivit, vivit tamen. Mallet enim licere, & dolet non licere, quod lex vetat: quia non spiritaliter delectatur

eius bono, sed carnaliter malum metuit, quod minatur. Timore autem capto, hunc timorē foras mittit. peccare timet caritas, etiamsi sequatur in punitas. S. Bernardus ad Ogerium canonicum regularem. *Vides certe, quem timorem tibi inuenit timor, non qui tibi sit laqueus desperationis, sed qui spem acquirat beatitudinis. Timor generat, nutrit et seruat humilitatem, sed mansuetudinem, sed patientiam, sed largiuitatem. Quem non delectat tam incluta proles? Alterius verò misera sebolus est pertinacia, immoderata tristitia, rancor, horror, contemptus et desperatio.*

III. REMED. Cogita Deum præsentem omnibus actionibus tuis adesse, & non facile metu alicuius alterius diuinam legem præuacillare. Hoc utebatur rex Dauid, ne à suo proposito facile dimoueretur. *Præuacillabam, inquit, Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dexteris eius mihi non commouear.* Eodem se muniebat Elias Thesbites, cum diceret ad Achab. *Vult Dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto, si erit annis his ros et pluuia, nisi iuxta oris mei verba.* Hoc clypeo tectus B. Paulus in prædicando Dei verbo omnem timorem principum & aliorum abiiciebat. Vnde cum aliquando ut est in Actis Apostolorum, periculum esset ne discerneretur à Sacerdotibus, sequenti nocte, inquit Lucas assistens ei Dominus ait. *Constans esto. Sicut enim testificatus es de me in Ierusalem, sic te oportet et Romæ testificari.* In epistola verò altera ad Timotheum ipse de se ita scribit. *In prima defensione, nemo mihi affuit. Dominus autem mihi assistit, et confortauit me, ut per me prædicatio impleretur.* Quæ loca S. Patres etiam de visibili præsentia Christi intellexerunt. Eodem de causa in summo cum dæmonibus certamine S. Antonio alibi Christus, eiusque vulnera sanauit, ut narrat in eius vita S. Athanasius. Sic Romæ assistit Petro ante passionem, ut robur illi adderet ad omnia mala perferenda pro Christi nomine. Nam cum Petrus diceret *Domine quo vadis?* respondit. *Vade Romam iterum crucifigi.* Ita refert S. Ambrosius in oratione contra Auxentium, & Athanasius in Apologia pro fuga sua. Vnde B. BASILIUS in quadam homilia, hoc remedium indicans sic loquitur. *Qui dæmonum imaginatione facile consernatur et expanseit hostilem in se timorem habet. Omnino autem timor huiusmodi perturbatio, nimirum animæ esse videtur procreata ex infidelitate. Nam qui Deum ut adiutorem fortissimum credit sibi adesse, nullum vim se inuadentis pertimescit, nec facile commouetur.*

IV. REMEDIUM. Clauum clauo pelle, hoc est, timorem minoris Domini, expugna timore maioris, nempe Dei: & timorem minoris confusionis vel poenæ, timore confusionis maioris, nempe futuræ in die iudicii extremi, vel poenæ maioris, nempe sempiternæ inferni. Hoc antidoto post acceptum Spiritum sanctum vsus est B. Petrus Apostolus, cum, ut est in Actis Apostolorum, Sacerdotum Principe præcipiente, ne amplius docerent in nomine IESU, audacter respondit. *Obedire oportet DEO magis quam hominibus.* Et ante illum casta Susanna, cum, ut est apud

Bern. ep. 87.

Psal. 15. 8.

2. Reg. 17.

Act. 23. 11.

2. Tim. 4. 16.

Bas. Psal. 33.

Act. 5. 29.

apud Danielem. sola à peruerfis duobus senibus deprehensa in pomario, ait. *Angustia mihi sunt vniuersae. Si enim hoc egero mors mihi est. si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absq[ue] opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini: & exclamauit voce magna.* Deinde Eleazarus in Maccabæorum historia, è scribarū primoribus vnus, ætate nonagena-rius, dum coactus ab impio rege carnes porcinas comedere contra Dei legem, respondit, *Esti (vel carnes vorando porcinas, vel simulando me orate) in presenti tempore supplicii hominum eripiar, sed manum omnipotentis nec vitæ nec defunctus effugiam.* Eodem remedio vsi sunt plerique omnes martyres pro Christi fide trucidati, memores dicti Christi. *Noli timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.* Eodem pertinet quod B. Chryostomus ad populum Antiochenum occasione trium puerorum ab Nabuchodonozore ad clibanum ardentem damnatorum dixit. *Tunc inquit, fornax accensa erat, illi verò hæc quidem contempserunt, peccatum autem timuerunt.* Magnam enim supplicium peccare, etiam si non puniamur; peccata enim nos à Deo separant. *sicut & ipse dicit, Nomen peccata vestra separant inter vos & me? Pœna verò nos ad Deum perducunt.* Inquit enim. *Da nobis pacem, omnia enim retribuisi nobis. Si quis vulnus habeat, quid timere dignum est? saniem, an medici sectionem & peccatum, sanies est, pœna ferrum medicinale. Sicut igitur saniem habens, & si non secatur, male habet, & cum non secatur, tunc est in maioribus malis: ita peccans, etiam si non puniatur omnium est miserissimus, & tunc maxime miser, cum non punitur, & gratie nihil patitur.* Sic S. BASILIVS loco citato, *Si quando senseris te ad aliquod ceteri peccatum, in mentem reuoca nulli mortalium tolerabile Christi iudicium, in quo quidem præsedet iudex in sublimi throno: astabit porro omnis creatura ad eius aduentum contremiscens. Eo singuli sistuntur examinandi de his, quæ gesserint in vitis. Eos autem qui multa perperam in vita admisserunt horrendi quidam circumstabunt angeli ignem expirantes, & vultum nocti similem præferentes, pro hominum merore atque odio. Deinde conspicient barabrum in imum patens impermeabilis quædam illas, ignemque obscurum, causticas quidem vires habentem, luce verò destitutum. Inde vermes innumerabiles venenosos & carniuoros, semper esitantes nunquam saturos, & intolerabiles dolores morsu instigentes. Postremo omnium durissimam pœnam, probrum illud & confusionem sempiternam. Hæc tu time, & eiusmodi timore eruditus quasi freno quopiam, animam tuam ad vitiosam concupiscentiam procliuem cohibe. Hæc contra timorem humanum.*

Dan. 12. 22.

1. Mach. 6. 26.

Matth. 10. 28.

Chry. hom. 6.

Sap. 1. 9.

Bas. in ps. 33.

1. Ioan. 4. 18.

Greg. 3. p. c. 14.

V. REMED. contra timorem seruilem, qui etsi malus non est, est tamen imperfectus, & ideo cum perfecta caritate, teste B. Ioanne consistere nequit. Ad illum autem repellendum B. GREG. in Pastoralis suggerit remedium his verbis. *Admonendi sunt, qui flagella metunt, vt si malis veraciter carere desiderant, æterna supplicia per borrescant, neque in suppliciorum timore per-*

1. Ioan. 4. 18.
Rom. 8. 15.

2. Cor. 3. 17.

maneant, sed ad amoris gratiam nutrimento caritatis exerceant. Scriptum est perfectam caritatem foras mittit timorem. Et rursum scriptum est. Non acceptis spiritibus seruitutis iterum in timore sed spiritibus adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abi pater. Vnde idem Doctor iterum dicit. Vbi spiritus Domini, ibi libertas. Si ergo libertas a praua actione formidata pena prohibet, profecto formidantis animum nulla libertas tenet. Nam si penam non metueret, culpam proculdubio perpetraret. Igitur itaque mens gratiam libertatis, quam ligat seruitus timoris. Bona enim pro seculis amanda sunt et non pœnis compellentibus exequenda. Nam qui propterea bonum facit, quia tormentorum mala metuit, vult non esse, quod metuat, ut audacter committat. Vnde luce clarius constat, quod coram Deo innocenti emittitur, et non timore desiderio peccatur.

Aug. l. 7. c. 31.

VI. REMED. contra eundem est, Consideratio diuinorum beneficiorum, quorum tanta est magnitudo & multitudo, ut nullus animus concipere, nulla lingua ea exprimere possit teste B. Avg. qui in libris de Ciuitate Dei ita scribit. Habemus à Deo præter huiusmodi beneficia, quæ ex administratione naturæ bonis malisque argitur, magnum et honorum proprium magnamque dilectionis iudicium. Quamquam enim quod sumus, quod viuimus, quod celum miramur, quod conspiciamus, quod habemus mentem atque rationem, quæ eum ipsum, qui hæc omnia condidit, inquiramus, nequaquam valeamus actioni sufficere gratiarum: tam quod nos oneratos, obrutosque peccatis, et à contemplatione sui lucis æreos, ac tremoribus, id est, iniquitatis dilectione cæcatis non omnino deseruit: nisi que nobis in bonum sum qui est eius vnicus filius, quo pro nobis in assumpta carne nato atque passio, quanti Deus hominem pendere nosceremus, atque illo sacrificio singulari à peccati omnino mundamur, eiusque spiritu in cordibus nostris dilectione diffusa omnibus diffusitate superatis in æternam requiem, et contemplationis eius ineffabilem dulcedinem veniremus: quæ corda, quæ lingua ad agendas ei gratias satis esse contendunt? Hucusque Augustinus. Hæc beneficia si diligenter perpenderit, non potes non puro & sincero amore Deum diligere, eiusque præceptis exclusio omni timore seruili parere. Si enim bonus filius suo parenti, & bonus discipulus præceptori, memores beneficiorum exiguorum quæ ab eis acceperunt, libenter obsequuntur in omnibus non formidine pœnæ, sed virtutis amore, ne eos offendant, quanto magis nos, qui veri filii Dei sumus, & germani discipuli Christi purissimo amore debemus obsequi diuinis præceptis, & non seruili, sed sancto vel casto timore Deum timere. Seruilius, inquit idem Augustinus de verbis apostoli, timor est, quo times cum diabolo ardere, timor castus est, quo times Deo displicere.

Aug. serm. 19.

Iob. 16. 21.
Sap. 17. 10.

VII. REMED. contra omnem metum, etiam naturalem est, bona conscientia. Vnde Iob de impio sic loquitur. Sonitus terroris semper in auribus illius, et cum pax sit, ille semper in insidiis suspiratur. Et Sapiens. Cum enim sit timida nequitia, dat testimonium condemnationis: semper enim præsumit sana peritura.

bara conscientia. Et CHRYSOSTOMVS in homilia de nequitia depulsa. Quid in proba conscientia molestius? nihil profecto. Nihil adeo nos frangere, vel urgere confuevit, quam rei a luerfa, aut mali imminentis expectatio: nihil vngquam adeo nos subleuat, & quasi voltare facit, quam recti conscientia. Quod quidem facile potest in rebus humanis aduerfi. Nam qui in carcere sunt capitis damnati, vel si delictis abunde fruuntur, vitam agunt longè moleftiorem, quam qui mendicando, nullius mali confecti viftitant. Ita M. TVLLIVS. Magna est vis conscientia, & magna in vtramque partem, vt neque timeant, qui nil commiferint, & penam femper ante oculos verfari pudent, qui decauerint. Et SENECA ad Luciliu. Bona conscientia prodire vult, & confpici. Ipfa nequitia tenebras timet. Et infra. Proprium est nocentium trepidare.

Cic. pro Milone

Sen. ep. 97.

VIII. REM. est magna fiducia in Deum, cum inuocatione diuini nominis, & sanctorum coniuncta. Qua munitus rex Dauid dicebat. Dominus protector vitæ meæ à quo trepidabo. Et. In te Domine speraui, non confundar in æternum. Et. Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum. In quæ verba ita CHRY. Montem Sion vocat spem in Deum immutabilem, firmam, & constante m, inuincibilem & inexpugnabilem. Quemadmodum enim, etiam si quis innumerabiles adhibeat machinas, montem nec cauellere, nec labefactare poterit, ita etiam, qui eum aggreditur, qui fiduciam in Deum collocauit, reuertetur domum vacuis manibus. Monte enim longè tutior est fiducia in Deum. Hoc remedio contra terrores omnes vti sunt sanctissimi quique propheta, vt Moyfes, Elias, Daniel, quorum exempla producit S. BASILIVS in oratione de patientia, aliique innumerabiles.

Pfal. 26. 1.

Pfal. 30. 2.

Pfal. 12. 4.

Bas. quat. pa.

VIDE. V. Amor sui. Conscientia scrupulosa. Immortificatio passionum. Impatentia in aduersis. Mortis metus immodicus. Pusillanimitas. Tentatio. Tristitia.

TRISTITIA

Remedia contra Tristitiam.

IREMED. Considera, quid diuina scriptura de ea differuerit. Primo, duplicem tradit esse tristitiam, bonam & malam. Nam Apostolus ita alloquitur Corinthios. Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum Deum. Quæ enim secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operatur: seculi autem tristitia mortem operatur. 2. docet tristitiã seculi vel malam, (de qua nos hic loquimur,) esse noxiam animo & corpori. In morore animi, ait Salomõ, dicitur Spiritus. Et. Moror in corde viri humiliabit illum, & sermone bono latificabitur. Et. Spiritus tristis exsecat ossa. Et. Sicut vinea vestimẽto, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi. Et Ecclesiasticus, Omnis plaga est tristitia cordis. Et. A tristitia festinat mors, &

2. Cor. 7. 9.

Prou. 15. 19.

Prou. 12. 25.

Prou. 17. 22.

Prou. 25. 20.

Eccli. 25. 17.

Eccli. 34. 19.

corpore